

Krise právního státu v EU jako úkol pro českou zahraniční politiku

MGR. VÍT DOSTÁL, PH.D.

výkonný ředitel Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

vít.dostal@amo.cz

Institut pro křesťansko-demokratickou politiku na sebe nebere žádnou odpovědnost za fakta či názory vyjádřené v této publikaci. Plná zodpovědnost leží na autorech publikace.

Všechna práva jsou vyhrazena. Není povoleno kopírovat, reprodukovat nebo znovu vydávat obsah této publikace s výjimkou osobní potřeby. Všechny ostatní formy vyžadují povolení vydavatele.

Institut pro křesťansko-demokratickou politiku, z.ú.

Institut
pro křesťansko-demokratickou
politiku

KRIZE PRÁVNÍHO STÁTU V EU JAKO ÚKOL PRO ČESKOU ZAHRANIČNÍ POLITIKU

1. ÚVOD

Tento text má za cíl představit problematiku zhoršování kvality právního státu v některých zemích Evropské unie jakožto otázku, kterou se nyní více než kdy dříve bude muset zabývat česká zahraniční politika. Vycházím z přesvědčení, že diskuse o vymezení právního státu a sankcionování jeho narušování bude v EU dále pokračovat. V příštích letech se dokonce může jednat o jeden z nejvýznamnějších politických sporů. Česká republika se tak tomuto tématu bude muset věnovat a půjde o úkol pro novou koaliční vládu.

Ve studii se nejdříve věnuji současnému přístupu ČR k této otázce. Zadruhé připomínám aktuální trendy ve střední Evropě, které je při posuzování českého přístupu k ochraně právního státu v EU nezbytné brát v potaz. Ve třetí části pak představuji argumenty pro větší angažovanost (či alespoň méně zjevnou zdrženlivost) České republiky v tomto tématu.

2. ČESKÝ PŘÍSTUP K TÉMATU PRÁVNÍHO STÁTU EU

Česká republika se doposud držela velmi opatrné pozice vůči této stále ostřejší se polarizující otázce. České vlády nekritizovaly Polsko ani Maďarsko za zhoršující se stav právního státu. Naopak ale vůči nim ani nevystupovaly se stejně silnou obhajobou a podporou, jakou navzájem sdílely Varšava a Budapešť. Tento přístup pak neprovedla pouze vláda Andreje Babiše, ale jeho počátky lze zaznamenat již během vládnutí Bohuslava Soboty. Koaliční vláda ČSSD, ANO a KDU-ČSL zejména od roku 2015 vsadila na upevnění Visegrádské skupiny jako silného politického formátu na evropské úrovni, a to zejména v otázkách migrační politiky. V daném kontextu bylo pro čelné představitele vlády obtížné veřejně kritizovat stav právního státu v Polsku nebo Maďarsku.

Programové prohlášení vlády Andreje Babiše pak již v době vyostřujícího se sporu mezi Polskem a Maďarskem na straně jedné a Evropskou komisí a Evropským parlamentem na straně druhé o tomto tématu přímo hovoří. Konstatuje, že „[d]iskuse a dialog by měly být preferovaným nástrojem při pochybách o demokratických deficitech v některých členských zemích.“¹ Vláda se tak rozhodla držet praktický, i když poněkud vymlouvavý kurs. Zastávala názor, že se jedná o spor mezi evropskými institucemi a vybranými členskými státy, který by měl být řešen především prostřednictvím politických rozhovorů, nikoli nátlakem.

¹ „Programové prohlášení vlády,“ https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-165960/#Zahranicni_politika.

Tento přístup neantagonizoval žádného z klíčových partnerů. Maďarsku a Polsku konvenoval, a to zvláště v situaci, kdy od některých českých politiků zaznívaly hlasy kritiky vůči Evropské komisi a na obranu vlád v Budapešti a Varšavě. Nejvýrazněji se k tomuto tématu vyjadřoval prezident Miloš Zeman.² Pro Andreje Babiše by pak kritika Orbána a Kaczyńského mohla znamenat ztrátu politických bodů, když právě popularita maďarského premiéra po roce 2015 v ČR vzrostla, a to i u obvyklých voličů Hnutí ANO. Česká taktika však neiritovala ani Německo, jež pod taktovkou Angely Merkelové zaujalo podobnou pozici a snažilo se spor nevyhrocovat nátlakem ze strany Berlína.

Pro Českou republiku navíc tematika právního státu nebyla politickou prioritou. Další aktuální záležitosti evropské politiky ji vždy významově převyšovaly – ať se jednalo o reformu azylové a migrační politiky, brexit nebo zejména v posledních letech vyjednávání nového dlouhodobého rozpočtu EU a Fondu obnovy EU. Právě negociace Víceletého finančního rámce EU přinesly pozoruhodné propojení otázky ochrany právního státu v EU a hlavních priorit ČR v EU.

Evropská komise do balíčku legislativních a nelegislativních návrhů k finančnímu rámci EU na léta 2021–2027 zahrнула i nový mechanismus na ochranu právního státu EU. Na předložené „nařízení o ochraně rozpočtu Unie v případě obecných nedostatků týkajících se vlády práva v členských státech“ zprvu Česká republika nahlížela kriticky. Schválená rámcová pozice konstatovala celou řadu právních výhrad, když nařízení podle ČR duplikovala již existující mechanismy a nebylo jasné, za jakých podmínek by mělo dostat přednost před jinými nástroji, zejména aplikací článku 7 Smlouvy o EU.³

Česká republika nicméně ve výsledku nařízení podporovala, třebaže se situace při jeho schvalování vyhrtila do té míry, že hrozilo zablokování celého dlouhodobého evropského rozpočtu ze strany Polska a Maďarska.⁴ Zdrženlivému českému přístupu nahrávala snaha o rychlé schválení Víceletého finančního rámce, ze kterého České republice mají plynout významné benefity. Lze také spekulovat o tom, že Andrej Babiš čelící obviněním ze střetu zájmů nechtěl být ve sporech o nastavení kontroly čerpání prostředků z evropského rozpočtu příliš exponovaným hráčem.

Dosavadní český přístup k tématu právního státu v EU tak lze shrnout do tří postulátů: Zaprvé si Česká republika přála udržet přátelské vztahy s klíčovými partnery a podle toho volila svoji lhostejnou pozici. Zadruhé toto stanovisko posilovalo přesvědčení, že se nejedná o téma pro Českou republiku klíčové. Zatřetí byla vyčkávací pozice politicky výhodná pro premiéra Babiše (a před tím i pro premiéra Sobotku), neboť kritika Polska či Maďarska by mohla přinést negativní dopad na jejich popularitu. Na evropské úrovni se

² „Prezident Zeman podpořil Polsko a Maďarsko ve sporu s EU, chce jednotnou V4,“ HN.cz, 9. prosince 2020, <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/prezident-zeman-podporil-polsko-a-madarsko-ve-sporu-s-eu-chc/r~c570e3163a3011ebb0f60cc47ab5f122/>.

³ „Rámcová pozice,“ <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=136214>.

⁴ Vít Dostál, Vít Havelka, „Peníze jen pro členy respektující demokracii a právní stát. Co vlastně dohoda evropských lídrů znamená?“ Info.cz, 12. prosince 2020, <https://www.info.cz/eu/mame-dohodu-evropske-penize-pouze-pro-staty-respektujici-pravni-stat>.

pak Babiš musel vypořádat s tématem střetu zájmů a bylo pro něj výhodnější do sporu nevstupovat.

3. DŮLEŽITÉ STŘEDOEVROPSKÉ TRENDY

Střední Evropa prochází i v důsledku narušování právního státu v Maďarsku a Polsku v posledních letech podstatnou proměnou. Pro uvážení české pozice vůči problematice právního státu v EU je nezbytné představit aktuální trendy a jejich možné dopady na zájmy České republiky. Kromě situace v Maďarsku a Polsku je také potřeba přiblížit dnešní vývoj ve Visegrádské skupině.

Přes proliferaci nových formátů středoevropské spolupráce (Slavkovský trojúhelník, Central 5, Iniciativa Trojmoří), představuje Visegrádská skupina nadále uskupení nejvýznamnější. Disponuje politickým, rezortním i občanským (díky Mezinárodnímu visegrádskému fondu) rozměrem a v roce 2021 oslavila již třicáté výročí své existence. Od roku 2015 se etablovala vůči domácí i evropské veřejnosti zejména nesmlouvavými postoji v otázce tzv. migrační krize. Česká republika, Maďarsko, Slovensko a po změně vlády v roce 2015 i Polsko se ostře a velmi konzistentně stavěly proti relokačním kvótám pro žadatele o azyl.

Kromě toho je však Visegrádská skupina vnímána jako sdružení zemí s problematickým přístupem k právnímu státu či zhoršujícím se stavem demokracie. Například Freedom House ve svém měření demokratické bilance registruje mezi lety 2017 a 2021 výrazný propad u Polska a Maďarska, dílčí u České republiky a stagnaci u Slovenska.⁵

Mezi lety 2015 a 2021 však došlo k výraznému zvýšení veřejného povědomí o Visegrádské skupině mezi společnostmi v ČR, Polsku, Maďarsku a na Slovensku, jak dokládají dostupné průzkumy. Členství ve Visegrádské skupině je také vnímáno pozitivně, a to zejména v Maďarsku a na Slovensku.⁶ Za přínosnou považují Visegrádskou skupinu i zahraničněpolitické elity zapojených čtyř zemí, jak dokládá nedávaný výzkum.⁷

Politická situace v Polsku prochází obdobím další radikalizace. Sjednocená pravice obhájila svoji pozici v parlamentních volbách na podzim roku 2019. Národně-konzervativní koalice tvořená stranami Právo a spravedlnost, Solidární Polsko a Dohoda získala těsnou většinu v Sejmu. Zároveň došlo k posílení juniorních partnerů – Solidárního Polska a Dohody.

Vládnutí pak od roku 2019 charakterizují rozepře uvnitř koalice, jež vyústily nakonec během léta 2021 k odchodu strany Dohoda z koalice. Tento krok přinesl posílení protiujičních a konzervativních vlivů ve vládě. Dohoda byla oproti Právu a spravedlnosti

⁵ Zselyke Csaky. Nations in Transit 2021: The Antidemocratic Turn. Washington DC: Freedom House, 2021. https://freedomhouse.org/sites/default/files/2021-04/NIT_2021_final_042321.pdf.

⁶ Olga Gyárfášová, Grigorij Mesežnikov, V4 v názoroch verejnosti: Skúsenosti a nové výzvy (Bratislava, Inštitút pre verejné otázky, 2021), 22-27, https://www.ivo.sk/buxus/docs/publikacie/subory/V4_v_nazoroch_verejnosti_skusenosti_a_nove_vyzvy.pdf.

Miloš Zeman, Jak jsem se mýlil v politice (Praha: Ottovo nakladatelství, 2005), 15-25.

⁷ „Trends – AMO survey,“ <https://trendy.amo.cz/trendy2017/visualizations?visId=19#visualizationStart>.

a zejména oproti Solidárnímu Polsku umírněnější stranou. Naopak právě Solidární Polsko vedené ministrem spravedlnosti a generálním prokurátorem v jedné osobě Zbigniewem Ziobrem svoji pozici posílilo. Ziobro je hlavním architektem soudních reforem, které jsou trnem v oku evropským institucím. Vedl také odpor proti akceptaci výše zmíněného nového unijního mechanismu na ochranu rozpočtu EU před narušením právního státu.

Zbigniew Ziobro soupeří s premiérem Mateuszem Morawieckim o budoucí postavení lídra polské politické pravice. Je zřejmé, že role Jarosława Kaczyńského, jenž doposud kalibruje spory mezi různými frakcemi tábora Sjednocené pravice, bude vzhledem k jeho vysokému věku a údajnému horšícímu se zdravotnímu stavu slábnout. Souboje mezi Morawieckim a Ziobrem se tak vyhrtí a předseda Solidárního Polska bude tlačit premiéra k nastolení ještě ostřejšího tónu vůči EU. Stejně tak lze předpokládat konfliktnější vztahy s Německem, které již nepovede konsenzuální Angela Merkelová.

Nelze také čekat rozvoj relací se Spojenými státy – tradičním partnerem Varšavy. Kromě podvolení si soudní soustavy se totiž polská vláda od roku 2015 snaží podřídit si i významnou část mediální scény. Státní televize podlehl velmi rychle vládní subordinaci. Státní petrochemický koncern PKN Orlen převzal v posledním roce významnou síť regionálních deníků Polska Press. Vláda se v roce 2021 pokusila zvláštním zákonem donutit amerického vlastníka televize TVN k odprodeji svého podílu. TVN je přitom nejen velmi kritická vůči vládě, ale jedná se také o nejvýznamnější americkou investici v Polsku.⁸ Ačkoli byl zákon nakonec vetoval prezident Andrzej Duda, rozladil tento pokus novou americkou administrativu, která ochranu demokracie ve světě staví ve svých prioritách mnohem výše, než tomu bylo za předchozího prezidentství Donalda Trumpa.

Důležitým vývojem prochází také domácí a zejména pak středoevropská politika Maďarska. Viktor Orbán se od roku 2010 snažil na jednu stranu nastolit v Maďarsku takový režim, který by mu umožnil trvalé a bezproblémové vládnutí. Za tímto účelem ovládl veřejné instituce a upravil volební systém. Na stranu druhou usiloval o co nejvlivnější postavení v klíčových evropských institucích a o konsolidaci zahraničních vztahů, které by mu umožnily nerušenou realizaci domácích politických cílů bez ohledu na stav právního státu v zemi. Poslanci a poslankyně jeho strany díky tomu drželi vlivné pozice v rámci Evropské lidové strany i politické skupiny Evropské lidové strany v Evropském parlamentu. Strana Fidesz kultivovala své dobré vazby na německé byznysové a politické elity, což Orbánovi umožňovalo odolávat tlakům ze strany kritiků nastupujícího semi-autoritativního režimu.⁹

Tyto konexe se však po roce 2020 začaly hroutit. Mimo jiné i pod tíhou nastupující generační politické proměny v Německu, či jako reflexe maďarského blokování schválení Víceletého finančního rámce EU kvůli novému mechanismu ochrany finančních zájmů EU

⁸ Eugeniusz Smolar, „The Half Empty Glass,“ American Purpose, 19. listopadu 2021, <https://www.americanpurpose.com/articles/the-half-empty-glass/>.

⁹ Szabolcs Panyi, „How Orbán played Germany, Europe's great power,“ Direkt36, 18. září 2020, <https://www.direkt36.hu/en/a-magyar-nemet-kapcsolatok-rejtett-tortenete/>.

před nefunkčním právním státem. V březnu roku 2021 Fidesz vystoupil z politické skupiny Evropské lidové strany, když mu začalo reálně hrozit vyloučení.

Stejně tak Viktora Orbána nepotěšily výsledky amerických prezidentských voleb. Joe Biden s jeho agendou podpory demokracie a ochrany lidských práv a práv menšin je pro něj méně vhodným partnerem, než jakým byl Donald Trump. Zatímco předchozí americký prezident mohl vývoj v Maďarsku přehlížet, nyní bude další omezování právního státu v Bílém domě jen těžko oslyšeno.

Budapešti tak zbývá jediný prostor pro vytváření spojení a posilování své pozice. A je jím právě střední Evropa. Tento přístup přítomný v maďarské zahraniční politice i v minulosti se nyní dostává do popředí. Lze do něj zahrnout zejména budování nadstandardních politických vztahů s lídry Srbska, Republiky srbské v Bosně a Hercegovině a Slovinska. Dále utužování přátelských relací s Polskem a asertivní politiku vůči Slovensku. V neposlední řadě také posilovala vazba mezi Andrejem Babišem a Viktorem Orbánem, čehož dokladem byl výrazný vstup maďarského premiéra do české volební kampaně během podzimu 2021. Tato sázka však Orbánovi nevyšla. Je nezbytné také připomenout, že politickou aktivitu často doprovází i maďarská ekonomická přítomnost, která může být státní nebo soukromá a reprezentovaná některým z Orbánových exponentů. O tom se ostatně v nedávné době přesvědčila i Česká republika.¹⁰

V neposlední řadě utužuje Maďarsko vztahy s Ruskem a Čínou. Dochází k tomu v době, kdy naopak relace EU a NATO s těmito zeměmi procházejí nebyvalou krizí způsobenou agresivním a nepřátelským jednáním Pekingu a Moskvy. Orbánova vláda je však vůči těmto signálům netečná a bezpečnostní rizika svého partnerství s oběma autoritářskými režimy ignoruje, čímž se v určitých ohledech stává nositelem jejich zájmů.¹¹ Tento přístup má negativní dopady na bezpečnost celého regionu včetně České republiky a ještě výraznější hrozbou se stává v případě další degradace stavu právního státu v Maďarsku.

4. NAMÍSTO ZÁVĚRU: ŠEST PODNĚTŮ PRO NOVOU ČESKOU VLÁDU

Novou vládní koalici v České republice tvoří prounijní strany. Vláda se nehlásí k rapidnímu posilování pravomocí Evropské komise a téma právního státu v koaliční smlouvě přechází mlčením, avšak členství v EU a NATO jsou vnímány jako základní východiska pro českou zahraniční politiku. Stejně tak je v koaliční dohodě zmíněna vůle opírat zahraniční politiku o dobré vztahy se sousedy a vazby v rámci Visegrádské skupiny. Nová vláda slibuje prosazovat revizi vztahů s Ruskem. V řadě ohledů jde naproti dobré spolupráci

¹⁰ Martin Ehl, Jana Klímová, „Prodáno. Novým vlastníkem Aera Vodochody je maďarský milovník parkúru, který má blízko k Orbánovi,“ HN.cz, 1. října 2021, <https://archiv.hn.cz/c1-66980600-prodej-aera-vodochody-je-hotov-novym-vlastnikem-je-milovnik-parkuru-a-podnikatel-blizky-orbanovi>.

¹¹ Richard Kraemer, Jakub Janda. Orbán's Hungary: A Russia and China Proxy Weakening Europe. Praha: European Values, 2021. <https://europeanvalues.cz/wp-content/uploads/2021/12/ORBANS-HUNGARY-A-RUSSIA-AND-CHINA-PROXY-WEAKENING-EUROPE.pdf>.

s Polskem, třebaže náš severní soused není v textu přímo uveden. Dohoda hovoří o zapojení do projektu Trojmoří a posilování české vojenské účasti na východním křídle NATO.¹² Zásadní změnou je fakt, že premiér již nebude čelit obviněním ohledně střetu zájmů, které by ho od vážných debat o kvalitě právního státu odrazovaly nebo jej z nich diskvalifikovaly. Je ale potřeba brát v potaz i vřelé vztahy některých představitelů ODS vůči oběma hlavním troublemakerům – Viktoru Orbánovi a straně Právo a spravedlnost, se kterou ODS zakládala politickou stranu na evropské úrovni i společnou politickou skupinu v Evropském parlamentu.

Jak je uvedeno výše, dosavadní český přístup ke zhoršování kvality právního státu ve střední Evropě se vyznačoval netečností a byl postaven na třech základech. Zaprvé šlo o snahu udržet přátelské vztahy s klíčovými partnery. Zadruhé panovalo přesvědčení, že téma není pro ČR klíčové. Zatřetí bylo kvůli domácí politice a vlastním zájmům na evropské úrovni pro premiéra Babiše výhodnější o této otázce pomlčet.

Vzhledem k uvedeným trendům ve středoevropské politice a změně vlády v ČR však tato východiska přestávají platit. Problémy právního státu ve střední Evropě ohrožují české zájmy a dosavadní česká pozice je neudržitelná. Nová vláda musí nastavit nový kurs i v této otázce, a to hned z několika důvodů.

Zaprvé stále nebyl dořešen spor ohledně rozšiřování polského dolu Turów při českých hranicích, který ohrožuje životní prostředí v Libereckém kraji. Česká strana prosazuje takové řešení, které by se mj. opíralo o autoritu Soudního dvora Evropské unie, pokud by Polsko vzájemnou dohodu začalo porušovat. Zpochybnění nadřazenosti evropského práva nad národním polským ústavním soudem ale naznačuje, že i dovolávání se práva u evropských soudů může být pro Prahu komplikované. Pro Českou republiku je tedy zásadní, aby Polsko plně respektovalo rozhodnutí lucemburského tribunálu.

Zadruhé, případný rozklad polsko-amerických vztahů ohrožuje českou bezpečnost. Základem bezpečnosti ČR je členství v Severoatlantické alianci. NATO pak funguje jen díky transatlantické vazbě. Vzhledem k agresivnímu chování Ruska zejména od roku 2014 vyslyšela Aliance (a zejména Spojené státy) naléhání spojenců z východního křídla a posílila svoji přítomnost v těchto členských zemích. Spojenecká, a především americká, přítomnost v regionu je pak důležitým prvkem české bezpečnostní architektury, bereme-li v potaz předpoklad, že Moskva bude ve svém nebezpečném chování pokračovat. Problematizující se polsko-americké vztahy však nepřispívají k předvídatelné a partnerské spolupráci těchto dvou klíčových hráčů při zabezpečování střední a východní Evropy před ruskou agresí. V českém zájmu jsou dobré relace mezi Varšavou a Washingtonem, oproštěné o nesmyslné otřesy způsobené snahou polské vlády ovládnout vůči ní kritická média vlastněná americkými investory.

Zatřetí by se Česká republika i přes spor ohledně Turówa a pošramocené vztahy Varšavy s Bruselem, Berlínem a Washingtonem měla snažit o zintenzivnění a zkvalitnění vztahů s Polskem. Jejich přínos tkví pro Českou republiku zejména v bezpečnostně-obranné

¹² „Koaliční smlouva,“ <https://www.ods.cz/dl/50342/SPOLU-PirSTAN-KOALICNI-SMLOUVA.pdf>.

spolupráci, neboť Polsko v této oblasti důležitým regionálním hráčem a jeho úloha vzhledem k ruské agresivní politice dále poroste. Nová vláda by tak měla obnovit společné setkávání ministrů zahraničních věcí a obrany (tzv. formát 2+2). V první polovině roku 2022 by měly (po tříleté odmlce!) proběhnout mezivládní konzultace, na kterých by Praha měla mj. prezentovat své rezortní priority pro české předsednictví v Radě EU. Právě předsednictví je příležitostí, jak objektivní významovou asymetrii mezi vahou Polska a ČR v EU vyvažovat ve prospěch České republiky. Nastartovat je třeba také parlamentní diplomacii vůči Polsku (i Maďarsku), která umožňuje hovořit vedle vládních stran i s opozičními formacemi.

Začtvrté je potřeba racionalizovat české působení v rámci Visegrádské skupiny. Toto pro Českou republiku přínosné uskupení je nezbytné využívat k realizaci českých zájmů přetavených do společného středoevropského hlasu. Dochází-li ke snaze některých zapojených zemí uzurpovat si značku Visegrádské skupiny pro své partikulární záměry, musí se Česká republika ozývat. Tato odvaha na nejvyšší politické úrovni doposud chyběla, což se musí změnit. Zároveň by bylo chybou Visegrádskou skupinu rozkládat. Disponuje důležitým občanským rozměrem a stejně tak je pro Českou republiku prostředkem pro komunikaci plánů na evropské úrovni, což platí i pro blížící se české předsednictví v Radě EU.

Zapáté je zapotřebí vnímat, jak k otázce právního státu slibuje přistoupit nová německá vláda. Chybí v ní CDU a CSU, které směřovaly konflikty s Polskem a Maďarskem spíše k dialogu než k dalšímu vyhrocení. Koaliční dohoda SPD, FDP a Zelených však jasně hovoří o důslednějším dodržování zásad právního státu v EU a o nástrojích, které to mají umožnit.¹³ Česká republika tedy svůj pohled na tuto otázku bude muset německým partnerům na nejvyšší politické úrovni vysvětlit. Německo již nadále nebude mít takové pochopení pro indiferentní přístup k ochraně právního státu.

Zašesté by si Česká republika měla uvědomit, že ochrana právního státu v Evropské unii je z řady důvodů v jejím zájmu, když posiluje právní jistotu občanů i firem v jiných členských státech. K těmto důvodům navíc ve střednědobém časovém horizontu přibude i argument doposud slýchaný spíše v západní Evropě. Lze totiž předpokládat, že po roce 2028 se Česká republika stane čistým příspěvatelem do evropského rozpočtu. Ujistění, že unijní prostředky nejsou v jiných členských státech rozkrádány a že výkonná a soudní moc nad něčím takových nezavírá oči, bude pro Českou republiku ještě podstatnější. Jde o další důvod, proč by ČR měla ochranu právního státu v EU podporovat.

V neposlední řadě funkční mechanismus ochrany právního státu může jednou pomoci České republice před „ní samotnou“. Nová česká vláda je složena z řady subjektů a má před sebou hospodářsky i společensky velmi obtížné období. Udržet její soudržnost i důvěru před veřejností bude těžké. Naopak v parlamentní opozici budou na svoji příležitost čekat jedna klientelistická a jedna nacionalistická strana. Pokud v dalších volbách uspějí, nelze čekat, že by se kvalita právního státu v České republice zvyšovala.

¹³ „Koalitionsvertrag_2021-2025.pdf,“

https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Koalitionsvertrag/Koalitionsvertrag_2021-2025.pdf.

Nastane-li tento scénář, bude dohled evropských institucí nad jejich nakládáním s právním státem v zájmu českých občanů.